

Pripomienky verejného ochrancu práv k zákonu o politických stranách a politických
hnutiach

Pripomienka k prvej časti, § 3 ods. 1

Znenie pripomienky: Zo znenia ust. § 3 ods. 1 navrhujem vypustiť podmienku trvalého pobytu na území Slovenskej republiky pre občanov Slovenskej republiky.
Táto pripomienka je **zásadná**.

Odôvodnenie:

Ust. § 3 ods. 1 zákona o politických stranách a politických hnutiach zavádza legislatívnu skratku „občan“, ktorým sa rozumie štátny občan Slovenskej republiky s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky a občan iného členského štátu Európskej únie s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky.

Takto definovaná legislatívna skratka má za následok, že štátni občania Slovenskej republiky bez trvalého pobytu na jej území sú vylúčení z uplatňovania nasledujúcich politických práv podľa zákona o politických stranách a politických hnutiach:

- právo voliť a byť volený do orgánov politickej strany alebo politického hnutia (ďalej len ako „politická strana“) podľa ust. § 3 ods. 1 zákona o politických stranách a politických hnutiach,
- právo byť členom prípravného výboru politickej strany, štatutárnym orgánom politickej strany alebo členom štatutárneho orgánu politickej strany, členom najvyššieho, výkonného, rozhodcovského a revízneho orgánu politickej strany podľa ust. § 3 ods. 2 zákona o politických stranách a politických hnutiach,
- právo založiť politickú stranu a združovať sa v nej podľa ust. § 4 ods. 1 zákona o politických stranách a politických hnutiach,
- právo podpísať zoznam občanov, ktorí súhlasia, aby politická strana vznikla podľa ust. § 6 ods. 4 písm. a) zákona o politických stranách a politických hnutiach (ďalej spolu aj ako „politické práva“).

Z toho vyplýva, že rozhodujúcim kritériom pre výkon politických práv podľa predmetného zákona je nad rámec štátneho občianstva aj evidencia trvalého pobytu na území Slovenskej republiky.

Takáto právna úprava diskriminuje občanov Slovenskej republiky bez trvalého pobytu na jej území, keďže im odopiera politické práva priznané Ústavou Slovenskej republiky. Navyše, občan iného členského štátu Európskej únie s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky má v tomto ohľade výhodnejšie postavenie ako slovenský občan bez trvalého pobytu na území Slovenskej republiky, pretože jemu uvedené politické práva zákon priznáva.

V dôsledku legislatívnej skratky „občan“ nesmú občania Slovenskej republiky bez trvalého pobytu na jej území ani zakladať politické strany, ani sa v nich združovať. To je pritom v priakom rozpore s dikciou ust. čl. 29 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Tá stanovuje, že právo zakladať politické strany a politické hnutia a združovať sa v nich prináleží všetkým občanom Slovenskej republiky, nielen tým, ktorí majú na jej území evidovaný trvalý pobyt.

Tieto politické práva nie sú absolútne. Ústava Slovenskej republiky v ust. čl. 29 ods. 3 stanovuje, že výkon práv, o. i., zakladať politické strany a politické hnutia a združovať sa v nich, možno obmedziť len v prípadoch ustanovených zákonom, ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnuté pre bezpečnosť štátu, na ochranu verejného poriadku, predchádzanie trestným činom alebo na ochranu práv a slobôd iných.

Podmienenie uvedených politických práv občanov Slovenskej republiky evidovaním ich trvalého pobytu na území Slovenskej republiky však, podľa môjho názoru, nie je možné generálne podradiť ani pod jeden z dôvodov obmedzenia základných politických práv a slobôd podľa ust. čl. 29 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. V tejto súvislosti je preto možné badať nesúlad zákona o politických stranách a politických hnutiach s ust. čl. 29 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky.

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že podľa ust. § 3 ods. 3 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky má trvalý pobyt iba evidenčný charakter, čo potvrdil aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí, sp. zn. PL. ÚS 68/2014-127, body č. 102-105. Trvalý pobyt nevyjadruje reálny vzťah občana k miestu pobytu ani jeho záujem oň, a preto by nemal byť kritériom pre výkon základných práv a slobôd, medzi ktoré patria aj politické práva. V spomenutom rozhodnutí v bode č. 102. Ústavný súd Slovenskej republiky o. i. zdôraznil, že právo na slobodný výber miesta pobytu fyzickej osoby spadá pod slobodu pobytu a predstavuje jedno z ústavou zaručených základných práv. V bode č. 104. uvedeného rozhodnutia Ústavný súd Slovenskej republiky tiež uviedol: „Reálny život ... so sebou prináša nespočetné mutácie vzťahu „občan – pobyt – bydlisko – obec“, keďže nie je výnimočným javom, ak občan za svoje bydlisko považuje viacero miest, zdržiava sa počas bežného roka striedavo na viacerých miestach, je napr. spoločensky, ekonomicky alebo súkromne aktívny na viacerých miestach (príp. obciach).“

Z uvedených dôvodov navrhujem, aby bola z legislatívnej skratky „občan“ vypustená podmienka trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v prípade občanov Slovenskej republiky.

V prípade akceptácie tejto pripomienky získajú občania Slovenskej republiky bez trvalého pobytu na jej území právo:

- voliť a byť volený do orgánov politickej strany,
- byť členom prípravného výboru politickej strany, štatutárnym orgánom politickej strany alebo členom štatutárneho orgánu politickej strany, členom najvyššieho, výkonného, rozhodcovského a revízneho orgánu politickej strany,
- založiť politickú stranu a združovať sa v nej a
- podpísať zoznam občanov, ktorí súhlasia, aby politická strana vznikla.

Pripomienka k prvej časti, § 3 ods. 1 a 2

Znenie pripomienky: Zo znenia ust. § 3 ods. 1 a 2 navrhujem odstrániť podmienku spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu.

Táto pripomienka je **zásadná**.

Odôvodnenie:

Podľa ust. § 3 ods. 1 a 2 zákona o politických stranách a politických hnutiach majú právo:

- voliť a byť volení do orgánov politickej strany,
- byť členmi prípravného výboru, štatutárnymi orgánmi, členmi najvyššieho, výkonného, rozhodcovského a revízneho orgánu politickej strany

len občania, ktorí o. i. spĺňajú podmienku plnej spôsobilosti na právne úkony.

Podľa čl. 29 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím je Slovenská republika povinná zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím skutočnú a úplnú účasť na politickom a verejnom živote na rovnakom základe ako iným. Týka sa to najmä práva voliť a byť volený, ako aj práva podieľať sa na verejnom živote, vrátane členstva v politických stranách.

V súlade s týmto záväzkom nie je prípustné automatické a plošné vylúčenie osôb z participácie v politických stranách len z dôvodu, že im bola obmedzená spôsobilosť na právne úkony.

Rozsah obmedzenia spôsobilosti na právne úkony občana nemusí nijakým spôsobom zasahovať do jeho schopnosti riadne porozumieť príp. následkom aplikácie práv podľa ust. § 3 ods. 1 a 2 zákona o politických stranách a politických hnutiach. Nemožno nájsť legitímny dôvod na to, aby obmedzenie spôsobilosti na právne úkony napríklad v majetkovoprávnych otázkach automaticky viedlo k strate politických práv. Aktuálne znenie zákona o politických stranách a politických hnutiach však neprihliada na individuálne okolnosti jednotlivých prípadov a uvedenému okruhu osôb odopiera predmetné práva automaticky.

Domnievam sa, že aktuálne účinné plošné obmedzenie osôb s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony voliť a byť volený do orgánov politickej strany a byť členom prípravného výboru politickej strany, štatutárnym orgánom politickej strany alebo členom štatutárneho orgánu politickej strany, členom najvyššieho, výkonného, rozhodcovského a revízneho orgánu politickej strany bez prihliadania na okolnosti jednotlivých konkrétnych prípadov nie je v súlade s ústavným princípom proporcionality a diskriminuje občanov obmedzených na spôsobilosti na právne úkony.

Z uvedených dôvodov navrhujem odstrániť podmienku plnej spôsobilosti na právne úkony zo znenia § 3 ods. 1 a 2 zákona o politických stranách a politických hnutiach.